

Приказ – Невена Милосављевић

СИОН НАД НИШОМ

(Јеромонах Игњатије Ђорђевић, *Кућа од звезда*, 2023)

„Кула смрти
На чеоним костима се пресијава
Страховито памћење
Васко Попа *Ћеле-кула*

Сва српска историја почива на костима предака и ниједан народ није толико страдао за слободу, веру и кућни праг, као што је српски. На сваком кораку су сведоци како славне, тако и страдалне прошлости, која је уткана у нашу подсвест изродила многа уметничка дела инспирисана управо свим знаним и незнатим јунацима, мученицима и светитељима. Један од споменика који и дан-данас сведочи о страшном страдању Срба, стоји као камен темељац отаџбине у Нишу и стражари као подсетник и опомена будућим генерацијама. У једном споменику, једној грађевини уткано је све оно на чему почива хришћанска вера, страдање и васкрсење, па се за Ћеле-кулу може рећи да је храм мученика, храм ћутње и тиховања, где се улази с погнутом главом, а излази с молитвом. Овај јединствени споменик инспирисао је многе уметнике који су кроз свој уметнички изражај покушали да дочарају страхоту једне свирепости и дубину вере једног народа који носи свој крст кроз векове и страда због своје вере, имена и слободе. Још је 1833. француски песник и академик Алфонс де Ламартин по повратку из Цариграда посетио Ћеле-

кулу и записао: „Поздравих оком и срцем остатке ових храбрих људи, чије су одсечене главе постале камен темељац независности њихове отаџбине. Таква гробница и храм, како ју је назвао отац Игњатије Ђорђевић:

„кућа тамна
од скинутих звезда
зидана”

у својој збирци песама под називом *Кућа од звезда*, новодобна је костурница, пред којом застаје дах у куцњу Исусове молитве. И Васко Попа је лобање видео као звезде које играју завршно звездано коло:

„Око смрти зазидане у кули
Лобање у месту играју
Завршно звездано коло”

али у његовој песми смрт доминира над животом, док отац Игњатије отелотворује и саме зидине, у које су као у светилиште утиснуте лобање, светлије од олтара, чистије од источника. А страдалници су будни „Стражари” и:

„Ниш спокојно спава,
док Кула од стражара
над њим вечно бди”
(*Чувари Ниша*)

у вечној будности спасења. Они су *Камене чете*, „јунаци, изникли из смрти”, својим страдањем задобили вечни живот, они којима не треба опело, „јер: „глас опела/ живима не треба”. И

тај живоносни храм од лобања је, како га отац Игњатије узвишено песнички устројава: *Другачија земља* у којој „ћете срести дан усред ноћи”, а тешки задах који вас обаспе када уђете у њу је заправо „живот што се са смрћу игра”. То су безочне лобање, само наизглед, ако пажљивије погледаш и послушнеш видећеш „погледе живе” и чућеш „ветар што кроз свете кости дише”. Над Ћеле-кулом бдију *Вечна јутра*, а она стамена, усправна стоји и „испраћа пролазност” с којом је у мимоходу. Колика је цена вечног живота ако се плаћа страдањем? Безмерна храбост је „с оне стране смрти, где страх не постоји”, све је привид, и трајање и пропадање, истину и цену знају само они с друге стране смрти, они из „куће звезда”, али скинутих с неба и у њу узиданих. Каква је та „кућа звезда” говори нам истоимена песма:

„Без врата,
без соба и окна;
изврнута, страшна,
другачије створена.

Огњиште јој споља сија”

Па какве су то звезде, јесу ли згасле или сијају јаче у тмини нашег непознања сопственог одраза у њима? Знаћемо ако прикујемо поглед на очне шпиле лобања и препознамо себе у њима и њих у нама. Нижу се у збирци песме као перле на бројаници, свака је молитва и уздах због њих, због нас. И баш ова песма *Због нас* ораторски, мелодично, као планинска река звони:

„И разлог што вас не примају себи мртви
време ће да носи без промене глас,
у деци, нама, о вашој жртви –
Због нас, због нас, због нас!”

Јеромонах Игњатије

КУЉА ОД ЗВЕЗДА

SCERO
PRINT

Сад је „Кула
срама” и у њу узидана
су лица, узидани су си-
нови, браћа, очеви и му-
жеви. Стражаре, мртви
их не примају себи,„ јер
живи су, живљи и
ближи од звезда. Ћеле-
кула је небеско платно
извездано лобањама!
Ћеле-кула је храм у ко-
јем су шупље лобање
кандила препуна јелеја!
Ћеле-кула је Скадар на
Нишави у коју су *Узи-
дане мајке* истекле своје
сузе, па је бистра од све-

тости, а „некад мутна” од туге. Ћеле-кула је и призор „Куле
клете” из песме *Промена*, у којој отац Игњатије величанстве-
ним стиховима оживотворује „смеле обрве са мртвих глава”
које „поставше ласте што Нишом лете”, ехо гласа чија су „ућу-
тана уста малтером пуна”. Духовна димензија оца Игњатија
Ђорђевића искристалисала се најјасније у песми *Они ће*, у ко-
јој користећи персонификацију он се не обраћа Сунцу, цвећу
и земљи, већ нама, подсећајући нас на акатисно радовање
због вечног живота. Јер, шта је смрт, само сан у трену вечности.

Обраћа се Сунцу и нама,, јер и ми смо на земљи пролазни,
само Сунце и лобање у Ћеле-кули нису:

„Не тугуј, Сунце, што упорно тражиш
одблесак кроз мутни очни мрак,
без капака, после наших смрти,
гледаће они твој блистав зрак!”

И кроз читаву песму фигуре контраста светлости и таме, живота и смрти, вечности и трајања, усидрују мисао ко бисер у зене:

„Не тугуј, земљо, што не могу да ходе,
уздани стоје, испратише време,
чекају нашу децу да се роде;
да носе, навикнути, и њихово време!”

Посматрајући стил и ритмику, поетски замах и метрику, ми уочавамо да се песник мајсторски игра стихом и из песме у песму показује мајсторску вештину стиховања, па у „преломљеним” строфама песме *Заборављено јутро* саживе и тежину песничких слика које се фрагментарно слажу у мозаик ретроспективног повратка у настањак овог споменика, који је као „грозота сени људских” постао „знак дивљења”. Његови темељи нису заборавили удове и телеса, потоке крви који су натопили земљиште, а ми смо заборавили да куда год згазимо нечији гроб је под стопалима, како Змај рече: „Свака стопа: гроб до гроба”. И ова „кућа несигурног темеља од бола”, кућа је ужаса и страха, безгласни крици су „бол зидара” њених. Ње, која од ужаса поста „од свих светилиште највише”. Кула гледа на

Чегар, смркнутих судбина дуго већ парају небеса, а не зацрне се небо над њима од „бола ратника”, већ од суза „мајки у црнини” „, јер: „И хиљаде смрти нису ништа – њихова туга/ једина је бол синовима”. А српска мајка је као ниједна мајка после Пресвете Богородице гледала како синови њени страдају за веру. Свети владика Николај Велимировић у беседи *Српској мајци* каже: „Сећамо се мајки које родише толике витезове и заточенике истине и правде Божије, и безбројне страдалнике и мученике за Крст Часни и Слободу Златну”. То нам исто говори отац Игњатије, да у зидине Ћеле-куле су „узидане мајке”:

„И више за њих светови не постоје,
однесене у Ресаву својим гробовима
остале су оне овде. Све и данас стоје
узидане, без лика, умиру и даље са својим синовима“

Свака њихова суза је још једна смрт и једно васкрсење, стотине малих смрти једна су велика, стотине малих васкрсења једно је велико: свеопште васкрсење, из којег се рађа нова зора, а она је ВЕЧНОСТ. Ту, у тим зидинама страшније од смрти су скамењене сузе мајки, оне су сад сафири на одежди која као ореол наткриљује Кулу, чинећи небо под небом и небо над небом. Јер, Кула је небо под небом, небо на земљи, небо под земљом, небо над земљом. И, одиста, је ли ико овенча ове мученике лепшим стиховима од оца Игњатија, који тихујући над хартијом у сваком слову згледаше шупље очи, видевши у њима живоносни храм што се издиже из панораме Ниша, као Сион над Нишом.

О АУТОРКИ ПРИКАЗА

Невена Милосављевић, рођена је 13. априла 1990. године у Новом Пазару. Похађала је ОШ „Стана Бачанин“ у Лешку, а средњу техничку школу „Михаило Петровић Алас“ у Косовској Митровици. Дипломирала је на Катедри за српску књижевност и језик на Филозофском факултету у Косовској Митровици, потом завршила и мастер студије српске књижевности.

Од 2017. Године сарадник је у издавачкој кући „АСо-глас“, те је присутна на преко осамдесет књига као рецензент, лектор и уредник. Нашла се више пута и у улози жирија на књижевним конкурсима, радила је као наставник српског језика у основним и у средњим школама, аутор је и водитељ емисије „Пергамент“ на ТВ Данкос плус. Лектор је на сајту „Злочини над Србима“ и координатор за Косово и Метохију хуманитарне организације „Српска нит“, члан је књижевног друштва „Митрике“ из Косовске Митровице и члан УНС—а.

Поезија, есеји и критички прикази објављени су јој у многим часописима, а њена поезија може се пронаћи и на порталима и сајтовима за културу и књижевност, интерпретације њених песама и наступи на Јутјубу, као и на друштвеним мрежама. Члан је уредништва часописа „Суштина поетике“, а на порталу „Ризница“ има свој књижевни

кутак за објаву духовне поезије. Њен песнички првенац „Источник” проглашен је Књигом године у издавачкој кући „АСоглас”.

Добитник је тридесет међународних награда за поезију и носилац је Ордена кнеза Николе Васојевића и неколико признања за допринос култури и очувању традиције, српског језика и писма.

Живи у Звечану на Космету и мајка је троје деце.

